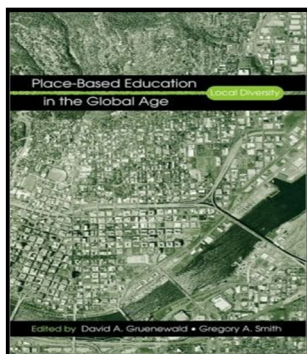

การศึกษาอิงสถานที่ในยุคโลกาภิวัตน์ : ความเป็นท้องถิ่นเชิงพหุลักษณะ

Place-Based Education in the Global Age: Local Diversity

บทนำ

หนังสือเรื่อง Place-Based Education in the Global Age: Local Diversity โดย David A. Gruenewald และ Gregory A. Smith ช่วยสนับสนุนทฤษฎีและวิธีการปฏิบัติให้นักการศึกษาที่นำแนวทางการจัดการศึกษาแบบอิงสถานที่ (Place-Based Education) มาใช้จัดการศึกษาภายใต้บริบทท้องถิ่นที่มีความหลากหลายในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งการจัดการศึกษาแบบอิงสถานที่เป็นแนวคิดทางการศึกษาที่ถือกำเนิดขึ้นมาใหม่ในยุคปฏิรูปการศึกษาทั่วโลก จุดประสงค์ของหนังสือคือ การให้ข้อมูล อธิบายมโนทัศน์ และกระตุ้นให้ผู้อ่านตระหนักถึงเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่แท้จริง รวมทั้งการเสนอแนวคิดที่เน้นกระบวนการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative learning) ซึ่งผู้เขียนแนะนำให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิรูปหลักสูตรและการจัดการศึกษาควรอ่านเพื่อจะเกิดความหวังและแรงบันดาลใจในการพัฒนาโลกใบนี้ให้น่าอยู่ร่วมกัน

จุดประสงค์สำคัญของหนังสือเล่มนี้มี 2 ประการ คือ 1) สนับสนุนทฤษฎีและแนวการปฏิบัติให้แก่แนวการจัดการศึกษาแบบอิงสถานที่ 2) การรื้อฟื้นความสำคัญของชุมชนท้องถิ่นภายใต้พลวัตการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ ผู้เขียนได้นำเสนอมุมมองที่มีความหลากหลายเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างบริบทด้านสถานที่กับวิถีชีวิตในท้องถิ่นของนักเรียน รวมถึงแนวการจัดการศึกษาแบบอิงสถานที่ซึ่งช่วยส่งเสริมให้เยาวชนมีทักษะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการปฏิรูปชุมชนท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืนได้

อมสิน จตุพร¹

Omsin Jatuporn

David A. Gruenewald และ Gregory A. Smith : บรรณาธิการ
New York : Lawrence Erlbaum Associates, 2008.

ผู้เขียนเสนอแนะให้นักเรียนศึกษาถึงความต้องการของชุมชนท้องถิ่น ตระหนักว่าตนเองเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ มีศักยภาพในการสร้างความร่วมมือกับชาวบ้าน และแสวงหาแนวทางในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างกระตือรือร้น โดยนัยนี้ครอบคลุมการให้ความเคารพต่อสถานที่ ตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในชุมชนท้องถิ่นและสถานที่ และความรู้สึกผูกพันต่อสถานที่แห่งนั้น ประเด็นที่กล่าวถึงเป็นแนวคิดสำคัญตลอดทั้งเล่มของหนังสือนี้ โดยแนวคิดสำคัญของการจัดการศึกษาแบบอิงสถานที่จะสะท้อนอยู่ในคำถามซึ่งเป็นกุญแจที่จะช่วยให้ผู้อ่านสามารถไขข้อสงสัยเกี่ยวกับแนวคิดนี้ได้ด้วยตนเอง ดังนี้ 1) แนวการจัดการศึกษารูปแบบใดที่จะช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนมีความรู้สึกผูกพันและหวงแหนต่อสถานที่หรือถิ่นที่อยู่ 2) การศึกษารูปแบบใดที่จะช่วยรักษา รื้อฟื้น และพัฒนาวิถีทางการดำรงชีวิตที่เหมาะสมต่อผู้คนในชุมชนท้องถิ่น และ 3) การศึกษารูปแบบใดที่จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านลบให้แก่ผู้คนในชุมชนท้องถิ่นและสถานที่เหล่านั้น

สาระสำคัญที่ผู้เขียนได้กระตุ้นเตือนให้ผู้อ่านสำรวจเป้าหมายและโครงสร้างของสถาบันการศึกษา ซึ่งในบริบทของหนังสือเล่มนี้คือสถาบันโรงเรียนนั้น ได้มุ่งเน้นไปที่การตั้งคำถามถึงสถานภาพของความรู้หรือเนื้อหาสาระที่จัดให้แก่เด็กและเยาวชนในปัจจุบัน และความกดดันจากกระแสทุนนิยมโลกาภิวัตน์ รวมทั้งการวิเคราะห์วิจารณ์อย่างจริงจังเกี่ยวกับผลกระทบของทุนนิยมที่มีต่อการจัดการศึกษา นอกจากนั้นการแสวงหาจุดยืนเพื่อปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์จากปัจเจกไปสู่การสร้างความร่วมมือซึ่งกันและกัน จากการแบ่งแยกข้างไปสู่การเสริมสร้างพลังให้กัน จากการให้ความสำคัญกับประเด็นด้านเชื้อชาติ ชนชั้น และเพศสภาพที่แปลกแยกจากสถานที่ไปสู่ความเชื่อมโยงที่เป็นองค์รวมระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ และท้ายที่สุดคือ การให้ความสำคัญกับความยุติธรรมเชิงนิเวศ (Ecological

¹ นิสิตระดับการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

justice) และสังคมวัฒนธรรมที่มีบริบทแตกต่างกันออกไป โดยการตัดสินใจว่าผลผลิตจากการยอมรับโลกาภิวัตน์ด้านใดที่ควรยอมรับหรือปฏิเสธบนฐานที่จะเกิดผลกระทบต่องานศึกษาของผู้คนทั้งในปัจจุบันและอนาคต

การศึกษาอิงสถานที่ในยุคโลกาภิวัตน์กับความเป็นท้องถิ่นเชิงพหุลักษณ์

หนังสือเล่มนี้สามารถจัดแบ่งการนำเสนอเนื้อหาออกเป็น 3 หัวข้อที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน กล่าวคือ ส่วนแรกจะเน้นไปที่รูปแบบของแนวการจัดการศึกษาแบบอิงสถานที่ (Models for Place-Based Learning) ส่วนที่สองเป็นการนิยามความหมายที่แท้จริงว่าการศึกษาหมายถึงอะไร (Reclaiming Broader Meanings of Education) และส่วนสุดท้ายเป็นการนำเสนอวิสัยทัศน์สากลในมุมมองของบริบทชุมชนท้องถิ่นสำหรับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา (Global Visions of the Local in Higher Education) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ในส่วนแรก ผู้เขียนนำเสนอกรณีตัวอย่างเกี่ยวกับแนวการจัดการศึกษาแบบอิงสถานที่ที่ประสบความสำเร็จจำนวน 6 โครงการ ในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยโครงการดังกล่าวต่างก็มีบริบทชุมชนท้องถิ่นที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งนักคิดนักปฏิบัติในเขตพื้นที่ชนบท ชานเมือง และเมืองหลวงได้กล่าวถึงวิธีการที่แนวการจัดการศึกษาแบบอิงสถานที่มีส่วนช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนและชุมชนท้องถิ่น และในขณะเดียวกันแนวการจัดการศึกษาตามแนวคิดนี้ยังช่วยเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีให้แก่นักเรียนอีกด้วย

ขอบเขตของหลักสูตรและโปรแกรมการเรียนการสอนตามแนวการจัดการศึกษาแบบอิงสถานที่ล้วนแสดงถึงจุดเด่นของการนำแนวคิดนี้ไปปรับประยุกต์ใช้ในบริบทต่างๆ ซึ่งเน้นการใช้ชุมชนเป็นสถานที่ให้ความรู้และประสบการณ์ตรงแก่นักเรียน (Community/Place as Curriculum) นักเรียนจะใช้กระบวนการวิจัยเพื่อศึกษาชุมชน ศึกษาความต้องการ ปัญหา สภาพบริบทตลอดจนเอกลักษณ์ของชุมชนที่ตนเป็นส่วนหนึ่งรวมอยู่ด้วย เป็นการศึกษาจากคนในชุมชนตามวิธีการรับรู้สภาพชุมชนโดยคนในชุมชนเอง ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาความเป็นไปได้ในการเสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชนและเพื่อช่วยกันหาทางป้องกันแก้ไขจุดอ่อนที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่ง สำลี ทองธิว (2544, หน้า 58) อธิบายว่า การสร้างแนวร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ตามแนวนี้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมกับวิถีการดำเนินชีวิต รับรู้สภาพความเป็นไปของชุมชนอย่างใกล้ชิดซึ่งจะนำไปสู่ความผูกพันกับชุมชนของตนมากขึ้น ตัวอย่างของการใช้ชุมชนเป็นสถานที่ให้ความรู้และประสบการณ์แก่นักเรียน ได้แก่ งานวิจัยโครงการ Foxfire ซึ่งเป็นโครงการให้การสนับสนุนและจัดอบรมครูเพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนโดยใช้บริบทชุมชนเป็นฐาน งานวิจัยโครงการนี้เน้นให้นักเรียนเรียนรู้เพื่อรู้จักชุมชนของตนเอง โดยศึกษาประวัติความเป็นมาของชุมชนจากคนในชุมชนโดยตรง นักเรียนเรียนรู้การสัมภาษณ์ชาวบ้าน รู้จักการบันทึกข้อมูลที่ได้และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ขึ้นเรียบเรียงเป็นประวัติของชุมชนเพื่อให้อันอื่นๆ ได้ศึกษาต่อไป (Smith, 1991, p.26) การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงเหล่านี้สามารถช่วยให้นักเรียนเข้าใจชุมชนได้ดีขึ้น เกิดความผูกพันกับชุมชนของตน

การวิจัยโครงการ Foxfire ได้ให้การสนับสนุนงานวิจัยหลายฉบับที่เน้นการใช้ชุมชนเป็นแหล่งความรู้และสนับสนุนให้ครูสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชนอย่างกว้างขวาง สนับสนุนให้นักเรียนศึกษาประวัติความเป็นมาและวัฒนธรรมในชุมชนโดยเข้าสัมผัสโดยตรงกับวิถีชีวิตชุมชน ไม่ใช่เรียนจากหนังสือหรือครูเท่านั้น ในงานวิจัยที่ชุมชน Broadus, Montana สหรัฐอเมริกา นักเรียนเรียนรู้วิธีสัมภาษณ์ชาวบ้าน ศึกษาค้นคว้าเอกสารชั้นต้นเกี่ยวกับชุมชนจากห้องสมุดและจากการบอกเล่าจากผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์ เป็นประวัติศาสตร์ชุมชนที่รวบรวมและเขียนขึ้นโดยคนในชุมชนเอง มีการร่วมกันวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ร่วมกันระหว่างนักเรียนกับชุมชน ภายใต้ความร่วมมือของนักวิชาการทางประวัติศาสตร์ รวมถึงเน้นการใช้ศิลปะเพื่อสานสัมพันธ์ระหว่างผู้คนและสถานที่ภายใต้บริบทชุมชนท้องถิ่น

โครงการ STAR (Service To All Relations) ได้กำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจของโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนในชุมชน เพื่อชุมชน และการพัฒนาชุมชน โครงการ Earth ได้รับการสนับสนุนโดยกองทุน Rural School and Community Trust ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อทำการฟื้นฟูสภาพเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน กรณีครูวิทยาศาสตร์ในเขตเมือง Boston รายหนึ่งจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยการนำประเด็นปัญหาในชุมชนมาเป็นหัวข้อในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมแบบประชาธิปไตย นอกจากนั้น

ยังมีความพยายามในระดับเขตพื้นที่ เช่น มลรัฐ Alaska นักการศึกษาได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของภูมิปัญญาดั้งเดิม และวิถีการปฏิบัติของชนชาวพื้นเมือง จึงนำไปสู่การบูรณาการแนวคิดแนวปฏิบัติที่เหมาะสมในระบบการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา แนวการสอนที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับแนวการจัดการศึกษาแบบอิงสถานที่นั้นได้แก่ การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง การเรียนรู้แบบสืบสอบ และการเรียนรู้ตามสภาพจริง กรณีตัวอย่างเกี่ยวกับแนวการจัดการศึกษาแบบอิงสถานที่ที่กล่าวถึงข้างต้นนี้สะท้อนถึงความหลากหลายที่อยู่ภายใต้บริบทชุมชนท้องถิ่น เป็นการดำรงอยู่ของสรรพชีวิตอย่างมีความหมายในตนเอง แนวการจัดการศึกษาแบบอิงสถานที่ยังช่วยสนับสนุนให้นักเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเป็นไปตามวิถีทางของการปกครองระบอบประชาธิปไตย เรื่องราวที่ประสบความสำเร็จเหล่านี้ล้วนสร้างแรงบันดาลใจและปลุกฝังเมล็ดพันธุ์แห่งความหวังให้แก่ผู้คนที่ถูกมองว่าเป็นคนชายขอบมาเป็นระยะเวลานานพอสมควร ผู้คนเหล่านี้เป็นตัวแทนเรื่องราวแห่งการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ผู้ซึ่งสร้างการเปลี่ยนแปลงให้แก่โลกใบนี้เช่นกัน

ในส่วนที่สอง เป็นการอธิบายความสำคัญและความจำเป็นที่นำไปสู่แนวการจัดการศึกษาแบบอิงสถานที่ ผู้เขียนได้เน้นย้ำถึงความเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างผู้คน สุขภาวะที่ดีในชุมชน และการจัดการศึกษาโดยนำเสนอมุมมองที่มีความหลากหลายเพื่ออธิบายเหตุผลที่ว่าแนวการจัดการศึกษาแบบอิงสถานที่มีส่วนช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนและชุมชนท้องถิ่นได้อย่างไร และในขณะเดียวกันยังเป็นการช่วยเหลือให้นักเรียนสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพบริบททางสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน Gruenewald เป็นผู้เขียนบทความในส่วนนี้ได้ เชื่อเชิญให้ผู้อ่านสำรวจความหมายของการศึกษาที่แท้จริงภายใต้บริบทที่มีความแตกต่างในเชิงวิพากษ์เพื่อให้ผู้อ่านมีมุมมองอันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้จริง

Gruenewald มองว่า การศึกษาในระบบโรงเรียนนั้นขาดอัตลักษณ์ที่เด่นชัดเนื่องจากถูกจำกัดโดยนโยบายทางการศึกษาที่กำกับโดยรัฐ ดังเช่น “This fundamental lack of diversity, the isolated, regulated, and narrow nature of schooling, its disconnection and disregard for community life-these are issues that critical educators need to take seriously.” (p.142) ซึ่งโดย

พื้นฐานของโรงเรียนเหล่านี้ไม่มีความแตกต่างกันแต่อย่างใด การถูกจำกัด การควบคุม และการกำหนดนโยบายภายใต้กรอบแนวคิดของรัฐเป็นสภาพปกติของโรงเรียน รวมถึงการไม่มีความสัมพันธ์หรือไม่ให้ความสำคัญแก่วิถีในชุมชนท้องถิ่น ทั้งหมดนี้เป็นประเด็นที่นักการศึกษาเชิงวิพากษ์จำเป็นต้องให้ความสำคัญอย่างจริงจัง Gruenewald เสนอแนะให้นักการศึกษาผสมผสานจุดเด่นระหว่างแนวคิดด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาและการศึกษาบนฐานวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อเป็นประโยชน์ต่อแนวการจัดการศึกษาแบบอิงสถานที่ในเชิงวิพากษ์ (A critical pedagogy of place) เนื่องจากแนวการจัดการศึกษาแบบอิงสถานที่ในเชิงวิพากษ์แสดงถึงการผสมผสานระหว่างแนวคิดที่มีรากฐานทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับการเอาตัวรอดเอาเปรียบระหว่างมนุษย์ ความแตกต่างด้านเชื้อชาติและศาสนา และความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมที่มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ภายใต้สภาพทางภูมิศาสตร์และมีประสบการณ์ทางวัฒนธรรมในระบบนิเวศที่แตกต่างกัน แนวการจัดการศึกษาแบบอิงสถานที่ในเชิงวิพากษ์ได้สร้างตำแหน่งแห่งที่ของตนเองอันเป็นเป้าหมายของการจัดการศึกษาตามแนวคิดนี้ คือ การปลดปล่อยจากพันธุนาการ (decolonization) และการรื้อสร้างความหมายใหม่ให้แก่การดำรงชีวิต (reinhabitation) (p. 149)

ในส่วนที่สาม Morris ซึ่งเป็นผู้เขียนบทความได้ศึกษาว่าเป็นเพราะเหตุใดโรงเรียนของรัฐในปัจจุบันจึงละเลยกระบวนการเรียนรู้ตามธรรมชาติของนักเรียนและการเรียนรู้ภายใต้ระบบนิเวศที่มีอยู่ในชุมชน ทั้งนี้จะเห็นได้จากแม้จะมีการจัดหลักสูตรและโปรแกรมการเรียนการสอนตามแนวการจัดการศึกษาแบบอิงสถานที่ในชุมชนท้องถิ่นต่างๆ ครูและผู้บริหารโรงเรียนเหล่านั้นก็แทบจะไม่ได้ออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้บริบทชุมชนท้องถิ่นเป็นฐานการเรียนรู้ให้แก่นักเรียนแต่อย่างใด ผู้เขียนได้ระบุถึงอุปสรรคต่างๆ ในการพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่และการศึกษาภาคสนาม รวมทั้งเสนอแนะแนวทางสำหรับการปรับเปลี่ยนชุมชนท้องถิ่นหรือพื้นที่นั้นๆ โดยตั้งประเด็นคำถามซึ่งกระตุ้นให้นักการศึกษาได้คิดถึงสภาพความเป็นจริงที่ว่า “How can a culture confront imperiled ecosystems when a large majority of the members have no functional knowledge of the system’s working parts.” (p. 155) ซึ่งย้ำว่า นักเรียนจะสามารถเผชิญหน้ากับระบบนิเวศอันกว้างใหญ่ไพศาลได้อย่างไรเมื่อ

พวกเขาส่วนใหญ่ไม่ได้มีความรู้เบื้องต้นอันเป็นฐานเพื่อการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการทำงานของระบบนิเวศเหล่านี้

ในบทความถัดไป Elbaz-Luwisch ผู้เขียนได้วิเคราะห์ถึงความพยายามของกองทุน Rural School and Community Trust ในด้านการให้ความสำคัญกับแนวโน้มนการเปลี่ยนแปลงของสังคม เช่น การกระจายอำนาจการจัดศึกษาให้แก่โรงเรียนและการอพยพย้ายถิ่นฐานของเยาวชนในชุมชนชนบท นอกจากนี้ยังรวมถึงการแบ่งปันรูปแบบการพัฒนาบนฐานทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนการพัฒนาชนบท รูปแบบการพัฒนาดังกล่าวตั้งอยู่บนฐานของการวิจัยเกี่ยวกับการกระจายอำนาจการจัดศึกษาให้แก่โรงเรียน โดยมีตัวอย่างเป็นโรงเรียน 2 แห่งที่มีบริบทแตกต่างกัน แต่ทั้งสองโรงเรียนได้สร้างความร่วมมือในลักษณะของแนวร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชนเพื่อร่วมรับผิดชอบและรับประโยชน์ร่วมกัน นอกจากนี้ผู้เขียนยังกล่าวถึงบทเรียนจากการวิจัยหลายๆ โครงการที่ประสบผลสำเร็จและเป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการศึกษา ดังข้อความที่ว่า “Connecting students to community development teaches them to be good citizens of any place and builds their leadership capacity.” (p. 193) ซึ่งการให้โอกาสแก่นักเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นถือเป็นบทเรียนที่สอนให้พวกเขาเรียนรู้ที่จะพัฒนาคุณลักษณะความพลเมืองดีในชุมชนท้องถิ่นแห่งนั้น รวมทั้งช่วยสนับสนุนคุณลักษณะของการเป็นผู้นำที่ดีอีกด้วย

Dubel และ Sobel ผู้เขียนบทความส่วนนี้ได้อธิบายกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีบนฐานแนวคิดที่ปรากฏในข้อเขียนของ Montesquieu นักปรัชญาการเมืองคนสำคัญของฝรั่งเศสในช่วงศตวรรษที่ 18 โดยแนวคิดของ Montesquieu เน้นความสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชน ดังนั้นการผสมผสานแนวคิดเรื่องสังคมพลวัตรภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยและความมีพลวัตรในชุมชนท้องถิ่นจึงเป็นฐานคิดของแนวการจัดการศึกษาแบบอิงสถานที่ด้วยเช่นกัน การพิจารณาแนวคิดดังกล่าวควรเป็นไปในลักษณะที่ส่งเสริมกันและกันมากกว่าการแบ่งแยกออกจากกัน ผู้เขียนเสนอแนะว่านักการศึกษาควรจะประยุกต์ทั้งสองแนวคิดมาใช้ในการปฏิรูปชุมชนท้องถิ่นซึ่งเป็นบริบทที่เกี่ยวข้องในการศึกษากรณีตัวอย่างเกี่ยวกับแนวการจัดการศึกษาแบบอิงสถานที่

บทส่งท้าย

ในบทส่งท้าย Guenewald และ Smith บรรณาธิการคนสำคัญของหนังสือได้เสนอวิสัยทัศน์ด้านการศึกษาในหัวข้อ “Global Visions of the Local in Higher Education” ซึ่งเป็นวิสัยทัศน์ที่ให้ความสำคัญกับบริบทชุมชนท้องถิ่นเพื่อเป็นฐานการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ผู้เขียนได้กล่าวถึงวิธีการที่นักการศึกษาและครูอาจารย์ใน New Mexico, Israel, Sydney และ New England ประยุกต์แนวการจัดการศึกษาแบบอิงสถานที่ไปใช้ในการจัดการศึกษาให้แก่นักเรียนที่มีวิถีชีวิตภายใต้บริบทชุมชนท้องถิ่นอันหลากหลาย เช่น อาจารย์มหาวิทยาลัยท่านหนึ่งได้จัดตั้งสถาบันเพื่อพัฒนาผู้นำในชุมชนโดยการประสานความร่วมมือระหว่างชาวบ้านในชุมชน รวมทั้งนักการศึกษาและครูอาจารย์ในประเด็นเกี่ยวกับปัญหาในชุมชนแห่งนั้น ในประเทศอิสราเอล เมือง War-torn ครูได้จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยการให้นักเรียนศึกษาเกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่นในบทบาทของความเป็นบ้าน (Homeness) มากกว่าการเป็นแค่ที่พักพิงชั่วคราวเท่านั้น เป้าหมายของการเรียนการสอนเรื่องราวดังกล่าวมาจากสภาพบริบททางสังคมที่มีการแบ่งแยกดินแดนและการอพยพย้ายถิ่นเป็นประจำจนทำให้ความรู้สึกเป็นเจ้าของถิ่นฐานบ้านเกิด (Sense of belonging) ของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ไม่มีความมั่นคงปลอดภัยเท่าที่ควร พื้นที่อันเป็นถิ่นฐานบ้านเกิดจึงถูกนำมาเป็นประเด็นศึกษาในระบบโรงเรียนของประเทศแถบตะวันออกกลาง นอกจากนี้ผู้เขียนได้กล่าวถึง ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ ซึ่งเครื่องมือสำคัญสำหรับนักปฏิรูปการศึกษาให้มีพลังพลวัติที่จะสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนท้องถิ่นนั้นๆ สุดท้ายผู้เขียนได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาที่หักเหก่อนประจำการและครูประจำการโดยใช้แนวการจัดการศึกษาแบบอิงสถานที่ (Place-Based Teacher Preparation Program)

หนังสือเล่มนี้นอกจากจะกระตุ้นเตือนและสร้างแรงบันดาลใจให้แก่การศึกษาในยุคปัจจุบันแล้ว สารัตถะสำคัญที่ผู้เขียนได้แสดงออกผ่านข้อความทุกบรรทัดล้วนแสดงถึงความจริงใจและความตั้งใจจริงที่จะปฏิบัติการเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคม ผู้เขียนมองว่านักเรียน ครู และชาวบ้านในชุมชนท้องถิ่นถือเป็นบุคคลที่มีศักยภาพและสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงได้จริง

ในยุคที่ตลาดการค้าสากลเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ปัญหาประชากรล้นโลก สภาวะเรือนกระจกและการเปลี่ยนแปลงของชั้นบรรยากาศที่ทำให้โลกเกิดวิกฤติต่างๆ แนวการจัดการศึกษาแบบอิงสถานที่ที่จะช่วยเสริมพลังให้แก่ทุกคนสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงได้ในชุมชนท้องถิ่นของตน เพราะกระบวนการจัดการศึกษาจะเชื่อมโยงผู้คนกับบริบทด้านสถานที่เข้าด้วยกัน บรรณาธิการของหนังสือได้แสดงวิสัยทัศน์แห่งความหวังไว้ว่า “...we believe that the future of humanity will once more be tied to the emergence of diverse, regional societies grounded in

the unique possibilities of their own locales...” (p. 357) ซึ่งพวกเรา (คณะผู้เขียน) เชื่อมั่นว่าในอนาคตมนุษยชาติแม้จะมีความแตกต่างหลากหลายในที่สุดก็จะกลายเป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน โดยที่สังคมระดับภูมิภาคและระดับโลกจะตั้งอยู่บนพื้นฐานของโอกาสและความเป็นไปได้เฉพาะถิ่นซึ่งอยู่ภายใต้บริบทชุมชนท้องถิ่นนั้นๆ นั่นเอง หนังสือเล่มนี้จึงมีส่วนท้าทายและก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทัศน์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- สำลี ทองธิว. (2544). *โครงการพัฒนาหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายไม่แยกสัปดาห์และงานไม่สำหรับหมู่บ้านหัตถกรรมไม้และแกะสลักบ้านถวายเป็น: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านต้นแก้ว ชุมชนบ้านถวายเป็น อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- Gruenewald, D.A. & Smith, G.A. (2008). *Place-Based Education in the Global Age: Local Diversity*. New York : Lawrence Erlbaum Associates.
- Smith, H. (1991). Foxfire-affiliated teacher networks. *Paper presented at the Annual Meeting of the American Educational Research Association*. Chicago, IL.ED 330685.